

Suomalainen malli tutkijoiden ja päättäjien vuoropuhe- luun*

TAPIO KÄHKÖNEN

Ehdottaessaan tutkijayhteisöjen talouspoliittisen paneelin perustamista Jukka Pekkarinen on tarttunut ajankohtaiseen ja vaikeaan ongelmaan (KAK 3/1995). Talouspoliittinen keskustelu Suomessa on instituutiokeskeistä, laitosmaista. Puheenvuorojen paino luokitellaan pitkälle sen mukaan, mikä asema puhujalla on. Keskustelu painottuu näkemysten poliittiseen läpivientiin. Asiantuntijoihin saatetaan suhtautua väheksyvästi, jopa ivallisesti. Päättäjien tiedollisiin valmiuksiin kohdistuva paine on tällöin kohtuuttoman kova. Kun tavoitteiden, keinojen ja syyseuraussuhteiden erittely jää vähemmälle huomiolle, syntyy huonoja päätöksiä. Päättäjät joutuvat niistä tilille ja seuraukset saattavat olla surullisia.

Pekkarisella on lähimpänä esikuvana "suhdanneraati, Konjunkturådet, jota yksityinen, alunperin lähellä omaa kauppakamarijärjestelmäämme ollut SNS (Studieförbundet Näringsliv och Samhälle) ylläpitää Ruotsissa."

Tutustuin SNS:n toimintaan 60-luvulla. Ei voi sanoa, että se olisi lähellä kauppakamarijär-

jestelmäämme. SNS tuottaa ajankohtaisista talouspolitiikan kysymyksistä tietoja antavaa ja niihin kantaa ottavaa kirjallisuutta palkattujen tutkijoiden ja ohjausryhmien avulla. Sillä on toimisto Tukholmassa ja alueelliset keskusteluryhmät. Toimintaa tukee säätiö. SNS perustettiin sotien jälkeen.

SNS:n esikuvana oli amerikkalainen Committee for Economic Development (CED), joka perustettiin toisen maailmansodan aikana elinkeinoelämän toimesta. CED oli aloitteentekijä mm. Maailmanpankin ja Kansainvälisen Valuuttarahaston perustamisessa. Tämän mallin mukaisia järjestöjä toimii useissa suurissa teollisuusmaissa ja ne ovat keskenään yhteistoi-
minnassa.

Tehokkaan Tuotannon Tutkimussäätiöllä oli yhteyksiä SNS:iin 50-luvulla. Taloustieto ry järjesti 26.4.1965 SNS:n esittelytilaisuuden elinkeinoelämän ja taloudellisen tutkimuksen edustajille Helsingissä. Sen jälkeen keskustelu- ja tämäntapaisen toiminnan aloittamiseksi meillä käytiin mm. Suomen Teollisuuden Keskusvaliokunnan ja myöhemmin SITRAn kanssa. Sininen Kirja Oy keskusteli SNS:n kanssa julkaisujen suomentamisesta. Ruotsalaisen

* Kommentti Jukka Pekkariselle Kansantaloudellisessa Aikakauskirjassa 3/95

kauppakorkeakoulun ylioppilaskunta järjesti yhteistyössä SNS:n kanssa pari seminaaria. Nuorkauppakamareiden Keskusliitolla oli projekti SNS:n työskentelymallin tunnetuksi tekemiseksi. Nämä toimet eivät johtaneet tulokseen. Syyksi ilmoitettiin, että aloitteen takana ei ollut arvovaltaista tahoa.

SNS lienee ollut eräänä esikuvana, kun Elinkeinoelämän Valtuuskunta perustettiin. Sen toimintatapa poikkeaa kuitenkin tästä esikuvasta siten, että EVA pyrkii avoimemmin poliittiseen vaikuttamiseen. Sen julkaisuissa ei esimerkiksi aina kerrota tekijöitä. Ote ei ole samalla tavalla keskusteleva ja tutkiva kuin

SNS:llä. Tässä onkin ruotsalaisen ja suomalaisen ajattelutavan ero. Ruotsissa pitää päätöksillä olla laaja keskustelu- ja tietopohja. Suomes- sa on pääasia, että saadaan aikaan päätöksiä.

Suomen oloissa on tärkeää, että ehdotetulla talouspoliittisella paneelilla on tukeva tausta. Tämä on edellytyksenä sille, että sen lausuntoja kuunnellaan ja arvostetaan. Toinen tärkeä seikka on paremman yhteyden saaminen kansantalouden ja politiikan tutkimuksen välille. Kansantaloudellisen paneelin rinnalle ja sen keskustelukumppaniksi tarvitaan valtio-opillinen paneeli. Elinkeinoelämän Valtuuskunta olisi sopiva tukiyhteisö näille paneeleille.